

พัฒนาการทางการเมืองกับการเลือกตั้ง
:ศึกษาเปรียบเทียบระหว่างการเลือกตั้งแบบสังกัดพรรคการเมือง
กับการเลือกตั้งแบบอิสระ

โดย

นายนิเวศน์ หาญสมุทร



วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาการปกครอง

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2539

ISBN 974-633-502-2

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

POLITICAL DEVELOPMENT AND
ELECTION : A COMPARATIVE STUDY OF
PARTY AFFILIATED CANDIDACY ELECTION AND
FREE CANDIDACY ELECTION

Mr.Nivait Hansamuth

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

For the Degree of Master of Arts

Department of Government

Graduate School

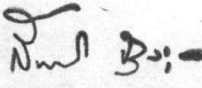
Chulalongkorn University

1996

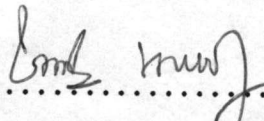
ISBN 974-633-502-2

หัวข้อวิทยานิพนธ์ พัฒนาการทางการเมืองกับการเลือกตั้ง : ศึกษาเปรียบเทียบระหว่างการเลือกตั้ง
แบบสังกัดพรรคการเมืองกับการเลือกตั้งแบบอิสระ
โดย นายนิเวศน์ หาญสมุทร
ภาควิชา การปกครอง
อาจารย์ที่ปรึกษา ศาสตราจารย์ ดร.กระมล ทองธรรมชาติ

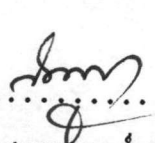
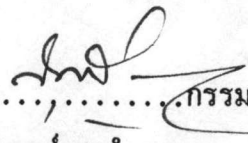
บัณฑิตวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต


.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.สันติ ถุงสุวรรณ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์


.....ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ประหยัด หงษ์ทองคำ)


.....อาจารย์ที่ปรึกษา
(ศาสตราจารย์ ดร.กระมล ทองธรรมชาติ)

 
.....กรรมการ
(ศาสตราจารย์ ดร.สมบูรณ์ สุขสำราญ)

พิมพ์ต้นฉบับบทคัดย่อวิทยานิพนธ์ภายในกรอบสี่เหลี่ยมนี้เพียงแผ่นเดียว

นิเวศน์ หาญสมุทร : พัฒนาการทางการเมืองกับการเลือกตั้ง : ศึกษาเปรียบเทียบ
ระหว่างการเลือกตั้งแบบสังกัดพรรคการเมืองกับการเลือกตั้งแบบอิสระ (POLITICAL
DEVELOPMENT AND ELECTION : A COMPARATIVE STUDY OF PARTY
AFFILIATED CANDIDACY ELECTION AND FREE CANDIDACY ELECTION)

อาจารย์ที่ปรึกษา : ศาสตราจารย์-ดร.กระมล ทองธรรมชาติ , 205 หน้า.

ISBN 974-633-502-2

จากการที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2517 ได้กำหนดให้ผู้สมัครรับ
เลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ต้องสังกัดพรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่ง จนมีผลทำให้ผู้
สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรภายหลังปี พ.ศ. 2518 เป็นต้นมาต้องสังกัดพรรคการเมือง
และก่อให้เกิดพรรคการเมืองอย่างเป็นรูปธรรมขึ้นในระบบการเมืองการปกครองของไทย

การศึกษาครั้งนี้มุ่งจะตรวจสอบว่า การเลือกตั้งแบบสังกัดพรรคการเมือง กับการ
เลือกตั้งแบบอิสระนั้น การเลือกรูปแบบใดที่มีผลต่อการพัฒนาการเมืองไทยมากกว่ากัน
โดยจะมุ่งเน้นศึกษาในเรื่องของพัฒนาการเมืองด้านความเป็นสถาบันทางการเมือง ด้าน
การพัฒนาประสิทธิภาพของระบบการเมืองไทย และด้านการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน
การศึกษาเป็นการศึกษาโดยวิธีการพรรณนาและวิเคราะห์

ผลสรุปของการศึกษาวิจัยพบว่า การเลือกตั้งแบบสังกัดพรรคการเมือง ตั้งแต่ปี พ.ศ.
2517 ถึงปี พ.ศ. 2538 มีผลต่อการพัฒนาการเมืองไทย ด้านความเป็นสถาบันทางการเมือง
และด้านการเพิ่มประสิทธิภาพของระบบการเมือง มากกว่าการเลือกตั้งแบบอิสระ จากการศึกษา
ครั้งนี้ยังพบอีกว่าระบบพรรคการเมืองและระบบการเมืองไทยอยู่ในสถานะที่น่าพอใจและมีแนวโน้ม
ที่ดีขึ้นแต่ควรที่จะได้มีการหามาตรการมาสนับสนุนพรรคการเมืองให้มีลักษณะของความเป็นสถาบัน
หลักทางการเมืองยิ่งขึ้น

ภาควิชา..... การปกครอง
สาขาวิชา..... การปกครอง
ปีการศึกษา..... ๒๕๓๘

ลายมือชื่อนิสิต.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

C531931

GOVERNMENT

##

MAJOR

KEY WORD:

: POLITICAL DEVELOPMENT / PARTY AFFILIATED CANDIDACY ELECTION
NIVAIT HANSAMUTH : POLITICAL DEVELOPMENT AND ELECTION :
A COMPARATIVE STUDY OF PARTY AFFILIATED CANDIDACY ELECTION
AND FREE CANDIDACY ELECTION. THESIS ADVISOR : PROF.KRAMOL
THONGTHAMMACHAT, Ph.D. 205 pp.ISBN 974-633-502-2

It was provided in the 1974 constitution that the parliamentary candidates must affiliate with the political party. Therefore, since 1975, all parliamentary candidates had to affiliate with the parties. This provision contributed to the establishment of political parties in the Thai political system.

The study is to investigate which form of the election, between the party affiliated candidacy and the free candidacy one, have more effects on Thai political development by focusing on the aspects of the political institutionization; the improvement of political system efficiency ; and the people participation in politics. It this study description and analysis will be employed.

Results of this study find that the party affiliated candidacy from 1975 to 1995 has more impacts on the political institutionization and the improvement of political system efficiency than the free candidacy one. It also finds that the political party system and the Thai political system have been satisfactorily improved and shown good tendency. The study therefore suggests measures for promoting the political party to be the main political institution.

ภาควิชา..... การปกครอง
สาขาวิชา..... การปกครอง
ปีการศึกษา..... ๒๕๓๘

ลายมือชื่อนิสิต.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....



กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงด้วยดี เนื่องจากได้รับความกรุณาให้คำแนะนำ ข้อคิดเห็น คำปรึกษา และความช่วยเหลืออย่างดียิ่งจากศาสตราจารย์ ดร.กระมล ทองธรรมชาติ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และผู้วิจัยต้องขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ประยัด หงษ์ทองคำ ที่รับเป็นประธานกรรมการวิทยานิพนธ์ และศาสตราจารย์ ดร.สมบูรณ์ สุขสำราญ ที่รับเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ซึ่งได้กรุณาเสนอแนะคำชี้แจงแก้ไขวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ผู้วิจัยต้องขอกราบขอบพระคุณคุณพ่อนิกร หาญสมุทร ร.ต.อ.นิพนธ์ หาญสมุทร และ พ.ต.นิวัฒน์ หาญสมุทร ที่ได้ให้การสนับสนุนและกระตุ้นให้ผู้วิจัยมีความมานะอดทนในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จนเป็นผลสำเร็จ และขอขอบคุณคุณณฤมล ปรงชู คุณสมใจ จำปาเงิน คุณศิริพันธ์ แก้วหินลาย คุณยุพา ยี่รงค์ ตลอดจนมิตรสหายและน้องๆ อีกหลายท่านที่ไม่สามารถเอ่ยนามได้หมด ที่ให้การช่วยเหลือ และให้กำลังใจแก่ผู้ศึกษาด้วยดีมาตลอด

หากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีผลดีบ้างประการใดประการหนึ่งผู้วิจัยขออุทิศให้กับจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งเป็นสถาบันที่ได้อบรมปลูกฝังและให้ความรู้แก่ผู้วิจัยมาโดยตลอด สำหรับความผิดพลาดที่อาจจะเกิดขึ้นนั้นผู้วิจัยขออภัยไว้แต่ผู้เดียว

นิเวศน์ หาญสมุทร

กุมภาพันธ์ 2539

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญภาพ.....	ฅ
สารบัญตาราง.....	ญ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
- ที่มาและความสำคัญของปัญหา.....	1
- วัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย.....	3
- วิธีการศึกษาและขอบเขตของการศึกษาวิจัย.....	4
- กรอบแนวความคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องโดยสังเขป.....	4
- สมมติฐานในการศึกษาวิจัย.....	5
- ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	6
- นิยามคำศัพท์.....	6
- ขั้นตอนการนำเสนอ.....	7
บทที่ 2 กรอบแนวความคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	10
- กรอบแนวความคิด และทฤษฎีว่าด้วยการพัฒนาทางการเมือง.....	10
- กรอบแนวความคิด และทฤษฎีว่าด้วยความเป็นสถาบัน.....	22
- กรอบแนวความคิด และทฤษฎีว่าด้วยพรรคการเมือง.....	32
- กรอบแนวความคิด และทฤษฎีว่าด้วยการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน.....	46
- กรอบแนวความคิด และทฤษฎีว่าด้วยการเลือกตั้ง.....	70

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 3 วิวัฒนาการการเมืองการปกครองไทย.....	90
- การเมืองการปกครองไทยช่วงอาณาจักรกรุงศรีอยุธยา.....	90
- การเมืองการปกครองไทยช่วงต้นกรุงรัตนโกสินทร์.....	91
- การเมืองการปกครองไทยช่วงการปฏิรูปการปกครองสมัยรัชกาลที่ 5.....	92
- การเมืองการปกครองไทยสมัยหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ.2475 ถึง พ.ศ.2517.....	93
- การเมืองการปกครองไทยในช่วงที่มีการนำเสนอแนวความคิดให้ผู้สมัครรับเลือกตั้ง ต้องสังกัดพรรคการเมือง.....	100
บทที่ 4 วิเคราะห์พัฒนาการทางการเมืองไทยจากผลการเลือกตั้งแบบสังกัดพรรคการเมือง และการเลือกตั้งแบบอิสระ.....	150
- วิเคราะห์พัฒนาการทางการเมืองไทยด้านสถาบันทางการเมือง.....	152
- วิเคราะห์พัฒนาการทางการเมืองไทยด้านการเพิ่มประสิทธิภาพของ ระบบการเมือง.....	172
- วิเคราะห์พัฒนาการทางการเมืองไทยด้านการมีส่วนร่วมทางการเมือง ประชาชน.....	182
บทที่ 5 บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	189
- บทสรุป.....	190
- ข้อเสนอแนะ.....	194
- ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะ.....	195
รายการอ้างอิง.....	
ประวัติผู้วิจัย.....	

สารบัญภาพ

แผนภาพ

หน้า

- ภาพส่วนประกอบพัฒนาทางการเมืองของ ดร.ลิขิต ธีรเวคิน19
- ภาพการทำหน้าที่ของพรรคการเมืองในการเป็นศูนย์รับข้อมูลและการเป็นตัวผลักดัน
ความต้องการของประชาชน41
- ภาพขั้นตอนเกี่ยวกับการเลือกตั้ง81
- ภาพวงจรอุบาทว์ทางการเมืองไทย88

สารบัญตาราง

<u>ตาราง</u>	<u>หน้า</u>
ตารางที่ 1	แสดงการเลือกตั้งทั่วไปและการเลือกตั้งเพิ่มในประเทศไทย ปี พ.ศ.2476-253879
ตารางที่ 2	รัฐธรรมนูญฉบับต่าง ๆ กับการเลือกตั้งของไทย113
ตารางที่ 3	รายละเอียดผลการเลือกตั้งทั่วไป ครั้งที่ 1-4 อาศัยอำนาจรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช 2475119
ตารางที่ 4	รายละเอียดผลการเลือกตั้งทั่วไป ครั้งที่ 5 อาศัยอำนาจตามรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2490121
ตารางที่ 5	รายละเอียดผลการเลือกตั้งทั่วไป ครั้งที่ 6-8 อาศัยอำนาจตามรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2475 แก้ไขเพิ่มเติมพุทธศักราช 2495 .123
ตารางที่ 6	รายละเอียดผลการเลือกตั้งทั่วไป ครั้งที่ 9 อาศัยอำนาจตามรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2511125
ตารางที่ 7	รายละเอียดผลการเลือกตั้งทั่วไป ครั้งที่ 10,11 อาศัยอำนาจตามรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2517131
ตารางที่ 8	รายละเอียดผลการเลือกตั้งทั่วไป ครั้งที่ 12-15 อาศัยอำนาจตามรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2521148
ตารางที่ 9	รายละเอียดผลการเลือกตั้งทั่วไป ครั้งที่ 16-18 อาศัยอำนาจตามรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 5) พุทธศักราช 2538153
ตารางที่ 10	บทบาทของพรรคการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไป ตั้งแต่ พ.ศ.2500 จนถึง พ.ศ.2538159

สารบัญตาราง (ต่อ)

<u>ตาราง</u>	หน้า
ตารางที่ 11	บทบาทของพรรคการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไป เมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2500162
ตารางที่ 12	บทบาทของพรรคการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไป เมื่อวันที่ 15 ธันวาคม พ.ศ.2500163
ตารางที่ 13	บทบาทของพรรคการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไป เมื่อวันที่ 10 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2512164
ตารางที่ 14	บทบาทของพรรคการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไป เมื่อวันที่ 26 มกราคม พ.ศ.2518165
ตารางที่ 15	บทบาทของพรรคการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไป เมื่อวันที่ 4 เมษายน พ.ศ.2519167
ตารางที่ 16	บทบาทของพรรคการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไป เมื่อวันที่ 22 เมษายน พ.ศ.2522169
ตารางที่ 17	บทบาทของพรรคการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไป เมื่อวันที่ 18 เมษายน พ.ศ.2526170
ตารางที่ 18	บทบาทของพรรคการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไป เมื่อวันที่ 27 กรกฎาคม พ.ศ.2529172
ตารางที่ 19	บทบาทของพรรคการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไป เมื่อวันที่ 22 กรกฎาคม พ.ศ.2531173
ตารางที่ 20	บทบาทของพรรคการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไป เมื่อวันที่ 22 มีนาคม พ.ศ.2535174

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตาราง

หน้า

ตารางที่ 21	บทบาทของพรรคการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไป เมื่อวันที่ 13 กันยายน พ.ศ.2535	175
ตารางที่ 22	บทบาทของพรรคการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไป เมื่อวันที่ 2 กรกฎาคม พ.ศ.2538	176
ตารางที่ 23	การเลือกตั้งทั่วไปกับสาเหตุแห่งการเลือกตั้ง	183
ตารางที่ 24	สถิติชุมนุมเรียกร้องในช่วงปี พ.ศ.2537-2538 แยกตามสภาพปัญหา	191
ตารางที่ 25	สถิติชุมนุมเรียกร้องในช่วงปี พ.ศ.2537-2538 แยกตามรายภาค	192